

Narodni List D. D. proti Chorvatsku, rozseudek ze dne 8. 11. 2018 - Náhrada újmy na pověsti uložená vydavateli týdeníku za kritiku soudce v publikovaném článku a svoboda projevu tisku

Stěžovatel: Narodni List D. D.

Žalovaný stát: Chorvatsko

Číslo stížnosti: 2782/12

Datum: 08.11.2018

Článek Úmluvy: čl. 10
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: hodnotový soud, nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, ochrana pověsti veřejné osoby, svoboda projevu/sdělovací prostředky, tisk

Český právní řád: čl. 17 a čl. 10 Listiny základních práv a svobod
§ 81 a násl. a § 2956 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 2

Náhrada újmy na pověsti uložená vydavateli týdeníku za kritiku soudce v publikovaném článku a svoboda projevu tisku

Autorský komentář:

Předmětem předloženého rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále „Soud“) byla otázka rozsahu svobody projevu garantované čl. 10 Úmluvy v případě kritiky soudce v tisku. Stěžovatelka - společnost vydávající lokální periodikum - namítala zásah do svého práva na svobodu projevu způsobený rozhodnutími vnitrostátních soudů, jimiž jí bylo uloženo nahradit nemajetkovou újmu na pověsti soudce. Újma měla vzniknout zveřejněním článku, jenž daného soudce kritizoval za účast na večírku kontroverzního podnikatele a metaforicky vybízel veřejnost k jeho pranýřování.

Z bodů 51-55 předkládaného rozhodnutí je patrné, že se Soud při svém posouzení soustředil na difamační rovinu (tj. nezabýval se primárně omezením svobody projevu za účelem zachování autority a nestrannosti soudní moci - čl. 10 odst. 2 Úmluvy in fine) a poměřoval tak proti sobě stojící právo na respektování soukromého života a právo na svobodu projevu. Ačkoli zdůraznil specifické postavení soudní moci, připomněl, že i soudci podléhají vyšším limitům přijatelné kritiky než běžní občané. Hodnotové soudy se v předmětném článku vydaném stěžovatelkou podle Soudu opíraly o dostatečný

faktický základ a ani použití neuctivého jazyka při kritice, která se v tomto případě dotýkala veřejné záležitosti, nevybočovalo z ochrany poskytované čl. 10 Úmluvy, i když je tato kritika limitována mj. ochranou pověsti nebo práv jiných.

Soud v předkládaném rozhodnutí navázal na svoji předcházející judikaturu týkající se mediální kritiky soudců a potvrdil trend, jímž se pozvolna odklání od vysokého standardu ochrany soudců – jednotlivců¹) ve prospěch svobody projevu tisku.²) S tímto trendem koresponduje i současné široké pojmání kritiky mířící na profesní jednání soudců (srov. body 57 a 63), což má relevanci z toho důvodu, že taková kritika standardně požívá vyšší míry ochrany než kritika soukromého vystupování soudce³). Významnou úlohu při úvahách Soudu v podobných věcech sehrávají i další kritéria, jako způsob podání kritiky, její obsah v podobě skutkových tvrzení nebo hodnotových soudů a konečně i postavení tisku, jenž má povinnost šířit informace a myšlenky týkající se činnosti justice coby významné instituce demokratické společnosti.

V českém prostředí se v typově podobném případě ke střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti vyjádřil Ústavní soud v nálezu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97, kde následoval vyšší standard ochrany osobnosti soudců aplikovaný Soudem v citované věci Prager a Oberschlick. Aktuální principy posuzování kolize dotčených práv (nejen) v případě kritiky veřejných činitelů jsou poté shrnuty například v nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14, kde se operuje s obdobnými kritérii jako v judikatuře Soudu (viz výše). Těmito jsou mj. postavení kritikou dotčené osoby, to, zda se kritika dotýká soukromé či veřejné (profesní) sféry, a dále původce (například tisk), forma (zvolený jazyk a tón) a povaha kritiky (hodnotový soud nebo skutkové tvrzení). Lze proto říci, že předkládané rozhodnutí je významné pro tuzemskou právní praxi z hlediska interpretace a aplikace uvedených kritérií při řešení kolize práva na ochranu osobnosti a práva na svobodu projevu a informace. Za pozornost stojí i poznámka Soudu, že shledává obtížným uznat, že újma na pověsti soudce v posuzovaném případě dosahovala takové úrovně závažnosti, aby odůvodňovala přiznanou výši náhrady v částce představující dvě třetiny toho, co chorvatské soudy standardně přiznávaly na náhradě nemajetkové újmy ve vztahu k duševním útrapám utrpěným v důsledku protiprávního usmrcení sourozence (srov. bod 71).

SHRNUTÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Stěžovatelka, akciová společnost založená podle chorvatského práva, byla vydavatelkou týdeníku Narodni List. V listopadu 2006 podala Z. S.-K. – soudkyně městského soudu v Zadaru – trestní oznámení na novináře (A. M.) Narodního Listu pro podezření, že se dopustil trestného činu neoprávněného nahrávání, když měl pořizovat její fotografie před budovou soudu. Den po podání trestního oznámení byl podán státnímu zástupci návrh na zahájení trestního stíhání a vyšetřujícím soudcem B. B. vydán k návrhu policejního orgánu příkaz k prohledání fotoaparátu novináře A. M. a počítačů v prostorách Narodního Listu za účelem nalezení tvrzených fotografií soudkyně Z. S.-K. Prohlídka byla uskutečněna následující den sedmi policisty; inkriminované fotografie se nenalezly, proto trestní stíhání nebylo zahájeno.

Po téměř dvou letech se soudce B. B. zúčastnil večírku k příležitosti zahájení činnosti jiných novin patřících kontroverznímu místnímu podnikateli S. Narodni List tuto událost reflektoval a vydal malý sloupek nazvaný „Soudce B. by měl být postaven na pranýř“. Článek obsahoval kromě fotografie soudce B. B. mj. následující vyjádření:

„Ačkoli je to podle [...] Kodexu soudcovské etiky zakázáno z důvodu možného střetu zájmů, B. se zastavil na drink u starého známého. ... [S]oudce B. se ‚proslavil‘ [...] nezákonným podpisem příkazu k prohlídce [prostor] Narodního Listu. Na základě tohoto povolení stádo policistů vtrhlo do Narodního Listu [herd of policemen raided Narodni List], když hledalo fotografie jeho kolegyně, soudkyně S.-K. To nastavilo precedent doposud v západních demokraciích nepoznaný. ... Co dělá B. v

žurnalistických kruzích, je známo jen skupině okolo S. V západním světě by novináři takového soudce postavili na pranýř.“

Soudce B. B. následně požadoval zveřejnění omluvy, což Narodni List odmítl. B. B. proto podal žalobu na ochranu osobnosti k městskému soudu v Benkovaci, v níž požadoval 50 000 HRK (odpovídajících tehdy částce asi 6 870 eur) na náhradě nemajetkové újmy. Této žalobě soud vyhověl, proti čemuž se stěžovatelka odvolala ke krajskému soudu ve Splitu. Ten však prvostupňový rozsudek potvrdil. Následnou ústavní stížnost Ústavní soud zamítl, když konstatoval, že svoboda projevu není neomezená, obecné soudy řádně aplikovaly hmotné právo a svá rozhodnutí dostatečně odůvodnily.

PRAVNÍ POSOUZENÍ

1. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY
2. Stěžovatelka namítala, že rozsudek městského soudu v Zadaru [správně Benkovaci - pozn. překl.] ze dne 10. 3. 2010, jímž jí byla uložena relutární náhrada újmy na pověsti soudce B., představoval porušení její svobody projevu. Přitom se opírala o čl. 10 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společností.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“
3. Vláda tento argument zpochybnila.
4. Přípustnost
5. Podání stran
6. Ve svém vyjádření ze dne 26. 10. 2015 vláda uvedla, že stížnost byla podána jménem stěžovatelky panem V. Š., který však nikdy nebyl ředitelem společnosti-stěžovatelky. Poskytla výpis z rejstříku obchodních společností, který toto dokazoval. To mělo za následek, že stěžovatelka aktuálně ani nikdy před tím nebyla před Soudem zastoupena osobou oprávněnou podle vnitrostátního práva za ni jejím jménem a na její účet jednat.
7. Vláda dále tvrdila, že týdeník Narodni List již nebyl nadále vydáván stěžovatelkou, nýbrž asociací Udruga Narodni List, která byla založena v roce 2012.
8. Z těchto důvodů vláda argumentovala, že by bylo vhodné ověřit, zda stěžovatelka měla zájem na pokračování v řízení před Soudem.
9. Stěžovatelka v odpovědi uvedla, že V. Š. byl „zvoleným“ zástupcem společnosti bez ohledu na informaci v rejstříku obchodních společností. Krom toho byl již v řízeních před vnitrostátními soudy, která stěžovatelka napadala, uznán těmito soudy za jejího zástupce.
10. Posouzení Soudu
11. Soud poznamenává, že výpis z rejstříku obchodních společností předložený vládou skutečně indikuje, že V. Š. nikdy nebyl ředitelem stěžovatelky nebo členem stěžovatelčiny správní rady. Byl ovšem, podle onoho výpisu, členem dozorčí rady stěžovatelky, a v důsledku toho vystupoval v každém doručeném soudním rozhodnutí v namítaných nebo odkazovaných řízeních jako osoba oprávněná stěžovatelku zastupovat (...).
12. Soud zejména konstatuje, že plná moc ze dne 17. 11. 2015 zmocňující stěžovatelčina advokáta (...) k zastupování společnosti-stěžovatelky před Soudem byla podepsána paní N. Š.-P., která je, podle informací z výpisu z rejstříku obchodních společností, ředitelkou stěžovatelky a jako

taková je osobou oprávněnou k jejímu zastupování.

13. Za těchto okolností Soud dovozuje neexistenci znaků toho, že by předmětná stížnost byla podána proti stěžovatelčině vůli nebo že by stěžovatelka neměla zájem na pokračování v řízení.
14. Podobně soud shledává jako nikoli významný argument vlády, že Narodni List již není stěžovatelkou vydáván. Byla to stěžovatelka, která – jakožto vydavatel týdeníku v rozhodné době – utrpěla újmu tím, že musela zaplatit náhradu újmy a náklady řízení, které tvoří předmět stížnosti (...).
15. Z uvedeného proto vyplývá, že argumenty vlády týkající se námitek nedostatku aktivní legitimace a nedostatku postavení oběti musí být odmítnuty.
16. Soud dále poznamenává, že stížnost není ani zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Taktéž konstatuje, že není nepřijatelná ani z jiných důvodů. Musí být proto prohlášena za přijatelnou.
17. Věc sama
18. Podání stran
19. a) Stěžovatelka
20. Stěžovatelka poukazovala na tři problémy:

- nedostatek důvodů poskytnutých vnitrostátními soudy pro podporu omezení vyjadřování hodnotových soudů,

- tvrzeně urážlivý charakter článku,

- disproportionální výše náhrady újmy, kterou byla stěžovatelka povinna zaplatit.

36. Stěžovatelka tvrdila, že vnitrostátní soudy neposkytly dostatečné odůvodnění svých rozsudků. Obzvláště selhaly při definování a vysvětlení omezení svobody novinářů vyjadřovat hodnotové soudy. V této souvislosti byla stěžovatelka kritická zejména vůči skrovnému odůvodnění, které pro své rozhodnutí ze dne 19. 10. 2011 předložil Ústavní soud a v němž se v zásadě omezil na konstatování, že omezení stěžovatelčiny svobody projevu bylo odůvodněné, protože tato svoboda není absolutní (...).
37. Pokud se týče údajného urážlivého charakteru napadaného článku, stěžovatelka tvrdila, že článek měl metaforickým způsobem naznačit, že by se soudce B. B. měl sám za sebe stydět, když tím, že nekriticky vydal příkaz k prohlídce (...), převzal vedoucí úlohu v nepodloženém trestním vyšetřování vedeném proti jednomu ze stěžovatelčiny novinářů na základě toho, že pořizoval fotografie veřejného činitele na veřejném místě – jednání, které nemohlo představovat trestný čin. Stěžovatelka dále namítala, že výrazy použité v článku reflektovaly obecnou atmosféru ve společnosti a v soudnictví a taktéž korespondovaly úrovni veřejné debaty v Chorvatsku v dané době. Navíc údajný urážlivý charakter článku odpovídal úrovni svévole rozhodování, když soudce B. B. vydal příkaz k prohlídce prostor stěžovatelky v roce 2006. Konečně svévolný charakter obou trestních vyšetřování proti jednomu z novinářů stěžovatelky, jakož i napadených rozsudků, jimiž bylo stěžovatelce uloženo zaplatit náhradu újmy za zásah do pověsti soudce B. B., měl za následek obavy novinářů Narodního Listu týkající se zajištění jejich živobytí v budoucnu, což vedlo k autocenzuře.
38. Pokud jde o proporcionalitu sankce, stěžovatelka tvrdila, že v dané době do oběhu přicházelo 900 kopií Narodního Listu za týden, přičemž čistý příjem činil 3,5 HRK za kopii. Stěžovatelka dále tvrdila, že zaměstnávala pouze deset zaměstnanců, že z finančního hlediska její životaschopnost závisela na dobrovolných příspěvcích a že výše jí uložené náhrady újmy ji mohla přivést do úpadku. Konečně stěžovatelka namítala, že výše náhrady újmy byla stanovena svévolně bez relevantního odůvodnění.
39. b) Vláda
40. Vláda považovala za nesporné, že rozsudek, jímž vnitrostátní soudy uložily stěžovatelce nahradit újmu soudci B. B., představoval zásah do stěžovatelčiny svobody projevu. Takový

zásah ovšem byl učiněn v souladu s čl. 10 odst. 2 Úmluvy, neboť byl zákonný, směřoval k dosažení legitimního cíle a byl nezbytný v demokratické společnosti.

41. Vláda konkrétně tvrdila, že posuzovaný zásah byl zákonný, protože byl učiněn na podkladě § 22 odst. 1 mediálního zákona (...) a § 1100 odst. 1 a 2 závazkového zákona (...). Rovněž podle vlády směřoval k ochraně pověsti a práv jiných, konkrétně pověsti soudce B. B.

42. Předmětný zásah byl taktéž „nezbytný v demokratické společnosti“ podle kritérií stanovených judikaturou Soudu (vláda citovala případ Haldimann a další proti Švýcarsku, č. 21830/09, rozsudek ze dne 24. 3. 2015), jimiž je určováno, zda byla nalezena požadovaná rovnováha mezi svobodou projevu a právem na respektování soukromého života, konkrétně:

- přispění k debatě v obecném zájmu;
- jak dobře známá je dotčená osoba a co bylo předmětem zprávy;
- předcházející jednání dotčené osoby;
- metoda získání informací a jejich pravdivost [či přesnost - pozn. překl.];
- obsah, forma a důsledky zveřejnění;
- přísnost uložené sankce.

42. V případě prvního kritéria vláda uznala, že problémy týkající se fungování soudnictví, zejména způsob, jímž byl vydán příkaz k prohlídce a ostatní příkazy, představovaly otázky veřejného zájmu – debaty, která požívala ochrany podle čl. 10 Úmluvy. Avšak z jejího pohledu napadený článek žádným způsobem nepřispěl k debatě v obecném zájmu. To protože:

- zveřejnění napadeného článku bylo motivováno stěžovatelčíným nesouhlasem s rozhodnutím soudce B. B. ohledně vydání příkazu k prohlídce stěžovatelčíných prostor v roce 2006 (...);
- daný článek byl publikován dva roky po této prohlídce;
- kromě několika málo článků zveřejněných na internetových portálech bezprostředně po provedení prohlídky (...) toto nevedlo k silné společenské reakci ani debatě, natož aby to vzbudilo rozruch u široké veřejnosti, jak napadený článek naznačoval;
- zveřejnění článku nepředcházela žádná širší veřejná debata ohledně legality práce soudců, policejních vyšetřovatelů nebo svobody tisku; publikace článku nebyla podnícena ani žádným jiným kontroverzním rozhodnutím soudce B. B.; bezprostředním důvodem pro jeho zveřejnění tak byla spíše přítomnost soudce na oslavě;
- článek byl stručný a neposkytoval faktické podpůrné informace vhodné pro účel debaty ani nepředkládal žádné relevantní argumenty k podpoře (útočných) obvinění v něm obsažených;
- stěžovatelka ani novinář A. M. formálně nenamítali ani nezpochybňovali (zákonnost) provedení prohlídky.

Ve světle všech uvedených bodů bylo pro vládu obtížné rozpoznat, jak se měl příchod soudce B. B. na oslavu vztahovat k údajně nezákonné prohlídce, kterou nařídil dva roky před tím, a jak informování o tom přispělo k jakékoliv veřejné diskusi o záležitostech obecného zájmu.

43. U druhého uvedeného kritéria vláda uznala, že pro účely čl. 10 Úmluvy soudce může být považován za veřejnou osobu, pokud vykonává své profesní povinnosti, a že soudy nejsou

vyňaty z kritiky a kontroly. Je ovšem třeba zřetelně rozlišovat mezi kritikou a urážkou. Soud [ESLP – pozn. překl.] již dříve rozhodl, že soudnictví musí požívat důvěru veřejnosti, má-li být úspěšné při výkonu svých povinností, a tedy že by mělo být chráněno před destruktivními útoky, a to obzvláště s ohledem na skutečnost, že povinnost zdrženlivosti brání soudcům v reagování. V té souvislosti vláda připomněla, že událostí, která vedla k publikaci napadeného článku, byla přítomnost soudce B. B. na večírku, jehož se zúčastnil v postavení soukromé osoby. To bylo pro novináře stěžovatelky dostatečným důvodem pro kritiku soudce za rozhodnutí, které učinil při výkonu svých profesních povinností.

44. Ke třetímu kritériu vláda tvrdila, že stěžovatelka sama v řízení před prvostupňovým soudem prohlásila, že její postoj k soudci B. B. je neutrální, až na rozporované provedení prohlídky.
45. Pokud se týče čtvrtého kritéria, vláda poukázala na zjištění vnitrostátních soudů, že předmětný článek obsahoval hodnotové soudy spíše než fakta (...). Vláda však tvrdila, že tyto hodnotové soudy nebyly podloženy spolehlivými a přesnými informacemi v souladu s žurnalistickou etikou. Jak poznamenal krajský soud ve Splitu ve svém druhostupňovém rozsudku ze dne 3. 12. 2010 (...), stěžovatelka konkrétně uvedla, a to bez jakéhokoli vysvětlení nebo faktického podkladu, že soudce B. B. porušil Kodex soudcovské etiky, že se ocitl ve střetu zájmů a že vydal příkaz k provedení prohlídky nezákonně (i když zákonnost prohlídky nebyla nikdy zpochybňována jak ze strany stěžovatelky, tak jejím zaměstnancem novinářem A. M.).
46. Pokud jde o páté kritérium, vláda uvedla, že ačkoli byl napadený článek poměrně krátký, zveřejnily ho místní noviny, které byly právě v oblasti, kde soudce B. B. pracoval a spolu s rodinou žil, rozšířené. Soudce B. B. disponoval dlouhou zkušeností v oblasti soudnictví a byl členem poměrně malého trestního kolegia krajského soudu v Zadaru, které sestávalo pouze ze šesti soudců. Útok na soudce B. B. pak ohrozil důvěru místní veřejnosti, které se před tím těšil on i celý soud. Článek zveřejněný s velmi provokativním nadpisem, k němuž byla připojena fotka dotyčného soudce, obsahoval narážky na to, že jednal způsobem odporujícím soudcovské etice a že ignoroval možný střet zájmů, a dále obvinění, že svou profesi vykonával způsobem odporujícím právu a demokratickým principům. Článek však nenabízel žádný faktický nebo kontextuální podklad, který by byl způsobitelný odůvodnit tak vážná obvinění proti osobě, která by měla požívat důvěru veřejnosti.
47. Vláda tvrdila, že podle judikatury Soudu (citovala věc Mladina d. d. Ljubljana, č. 20981/10, rozsudek ze dne 17. 4. 2014) útočný jazyk požívá ochrany čl. 10 Úmluvy pouze tehdy, je-li jeho účel stylistický, zatímco tato ochrana je vyloučena, pokud jediným účelem takového jazyka je urazit. Jelikož z pohledu vlády sestával napadený článek téměř výhradně z urážek (samotný titulok představoval urážku), které neměly žádný faktický podklad (ve vztahu k obviněním týkajícím se údajné nezákonnosti prohlídky, porušení soudcovské etiky nebo střetu zájmů), popřípadě širší kontext, posuzovaná urážlivá vyjádření neměla dle tvrzení vlády žádný stylistický účel. Vláda proto měla za to, že posuzovaný článek představoval bezdůvodný osobní útok na soudce B. B., který nepodléhal ochraně podle čl. 10 Úmluvy.
48. V případě šestého kritéria vláda zdůraznila, že soudce B. B. byl připraven akceptovat omluvu, avšak stěžovatelka se omluvit odmítla (...). Dále vláda tvrdila, že kompenzace, kterou bylo stěžovatelce uloženo zaplatit, byla podle okolností přiměřená, neboť stěžovatelka-společnost překročila meze přípustné kritiky tím, že zveřejnila článek zasahující do pověsti dotyčného soudce bez validní argumentace a v rozporu s žurnalistickou etikou. Odškodnění korespondovalo částkám, které vnitrostátní soudy přiznávaly v obdobných případech, a podle názoru vlády nemělo odrazující účinek na stěžovatelčinu svobodu projevu. Ba co víc, v několika jiných rozsudcích přiznaly různé vnitrostátní soudy ještě vyšší částky odškodnění poté, co konstatovaly, že stěžovatelka-společnost zveřejnila v rozporu s žurnalistickou etikou články představující osobní útoky, jejichž jediným účelem bylo urazit několik jiných soudců a pošpinit jejich pověst.
49. Ve světle uvedeného vláda dovodila, že napadený článek představoval bezdůvodný a destruktivní osobní útok na soudce B. B., který nepožíval ochrany plynoucí z čl. 10 Úmluvy.

Vnitrostátní soudy proto náležitě zvažily stěžovatelčinu svobodu projevu proti potřebě chránit pověst B. B. jakožto osoby a soudce a přiznaly mu přiměřené zadostiučinění. Vláda proto vybízela Soud ke konstatování, že v daném případě nedošlo k porušení čl. 10 Úmluvy.

50. Posouzení Soudu

51. a) K otázce existence zásahu

52. Vláda připustila, že rozsudek městského soudu v Benkovaci ze dne 10. 3. 2010 (...), ukládající stěžovateli B. B. zaplatit 50 000 HRK jako náhradu nemajetkové újmy způsobené zveřejněním nactiutrháčního článku ze dne 31. 10. 2008 spolu s 6 005 HRK na náhradě nákladů řízení, představoval zásah do stěžovatelčiny svobody projevu garantované čl. 10 odst. 1 Úmluvy (...). Soud nevidí důvod pro jiný závěr.

53. b) Zákonnost a legitimní cíl

54. Soud rovněž akceptuje, že zásah byl „stanoven zákonem“, jelikož měl podklad v ustanoveních mediálního zákona a závazkového zákona (...).

55. Soud taktéž uznává, že posuzovaný zásah sloužil legitimnímu cíli, neboť byl směřován k ochraně pověsti nebo práv jiných, konkrétně pověsti soudce B. B.

56. Poté, co bylo takto zjištěno, že zásah do svobody projevu stěžovatelky byl v tomto případě zákonný a sledoval legitimní cíl, zbývá Soudu posoudit jedinou zbývající otázku, a sice, zda byl daný zásah „nezbytný v demokratické společnosti“.

57. c) „Nezbytnost v demokratické společnosti“

58. Obecné principy plynoucí z judikatury Soudu týkající se požadavku nezbytnosti v demokratické společnosti v kontextu čl. 10 Úmluvy jsou shrnuty v případě *Morice proti Francii*, č. 29369/10, rozsudek velkého senátu ze dne 23. 4. 2015, § 124-127; a *Europapress Holding d. o. o. proti Chorvatsku*, č. 25333/06, rozsudek ze dne 22. 10. 2009, § 54.

59. Soud připomíná, že právo na ochranu dobré pověsti je právem chráněným čl. 8 Úmluvy jakožto část práva na respektování soukromého života (viz například *Axel Springer AG proti Německu*, č. 39954/08, rozsudek ze dne 7. 2. 2012, § 83). Pro aplikaci čl. 8 však útok na pověst dotčené osoby musí dosáhnout určité úrovně závažnosti a musí být proveden způsobem, který zasahuje do výkonu práva na respektování soukromého života touto osobou (viz například *Bédat proti Švýcarsku*, č. 56925/08, rozsudek velkého senátu ze dne 29. 3. 2016, § 92; a již citovaný případ *Axel Springer AG proti Německu*). V této souvislosti má Soud za to, že článek zveřejněný v týdeníku *Narodni List* dne 31. 10. 2008 (...) představoval takový zásah do pověsti soudce B. B. (...). V případech vyžadujících poměrování práva na respektování soukromého života proti právu na svobodu projevu by ovšem výsledek v principu neměl záviset na tom, zda byla stížnost podána k Soudu na základě čl. 8 Úmluvy osobou, která byla předmětem reportáže, nebo podle čl. 10 Úmluvy vydavatelem. Tato práva zasluhují stejnou úctu. Podle uvedeného by tedy prostor pro uvážení měl být v principu tentýž v obou situacích (viz například *Satakunnan Markkinapörssi Oy a Satamedia Oy proti Finsku*, č. 931/13, rozsudek velkého senátu ze dne 27. 6. 2017, § 163). Navíc v takových případech by Soud vyžadoval silné důvody k tomu, aby svým pohledem nahrazoval posouzení vnitrostátních soudů [viz *MGN Limited proti Spojenému království*, č. 39401/04, rozsudek ze dne 18. 1. 2011, § 150 a 155; a *Von Hannover proti Německu* (č. 2) č. 40660/08 a 60641/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, § 107].

60. Soud poznamenává, že v posuzovaném případě stěžovatelce - společnosti vydávající novinový tisk - bylo uloženo zaplatit peněžitou náhradu újmy za to, že v týdeníku *Narodni List* zveřejnila článek, který měl hanobit soudce. Dva roky před zveřejněním tohoto článku vydal dotyčný soudce příkaz k provedení prohlídky prostor stěžovatelky, což bylo novináři týdeníku považováno za porušení jejich novinářské svobody. O dva roky později se ten samý soudce stal opět předmětem pozornosti novinářů *Narodniho Listu*, když se zúčastnil večírku k příležitosti zahájení činnosti jiného novinového plátku založeného kontroverzním místním podnikatelem. Toto podnítilo zveřejnění napadeného článku, jenž naznačoval, že se daný soudce dostal návštěvou zmiňovaného večírku do situace potenciálního střetu zájmů, což odporovalo Kodexu soudcovské etiky. Článek také připomněl uváděnou situaci z doby před dvěma lety, kterou jeho

autor považoval za protiprávní vydání příkazu k prohlídce stěžovatelky. Sdělení, které měl článek nést skrze navrhování – podle vyjádření stěžovatelky „metaforickým způsobem“ (...) -, aby byl dotyčný soudce postaven na pranýř (doslova „přikován ke sloupu hanby“), bylo to, že by veřejnost měla považovat jednání tohoto soudce za ostudné a kritizovat jej za ně.

61. Případ se proto týká zejména svobody tisku při kritice soudců, pokud jde o to, jak plní své povinnosti.
62. Soud při několikaletých příležitostech zdůraznil zásadní roli, kterou tisk sehrává v demokratické společnosti. Upozornil na to, že i když tisk nesmí překročit určité hranice, zejména pokud jde o pověst a práva jiných osob, jeho povinností je sdělovat – v souladu s dalšími povinnostmi a odpovědnostmi, jimž jeho činnost podléhá – informace a myšlenky ve všech záležitostech veřejného zájmu. Soud upozornil též na to, že nejenže úkolem tisku je poskytovat takové informace a myšlenky, ale veřejnost má rovněž právo je obdržet (viz například výše uvedený rozsudek Europapress Holding d. o. o., § 55). Ochrana poskytovaná čl. 10 Úmluvy novinářům je však podmíněna jednáním novinářů v dobré víře v zájmu poskytnutí přesných a spolehlivých informací tak, aby byly naplněny principy odpovědné žurnalistiky (viz například výše uvedený rozsudek Bédat, § 33).
63. Záležitosti veřejného zájmu nepochybně zahrnují otázky fungování soudního systému coby instituce nezbytné v každé demokratické společnosti, která slouží zájmům společenství jako celku a vyžaduje spolupráci osvětlené veřejnosti (viz například výše citovaný případ Morice proti Francii, § 128; Marian Maciejewski proti Polsku, č. 34447/05, rozsudek ze dne 13. 1. 2015, § 71; a Prager a Oberschlick proti Rakousku, č. 15974/90, rozsudek ze dne 26. 4. 1995, § 34). Tisk představuje jeden ze způsobů, jimiž mohou politici a veřejné mínění ověřovat, zda soudci vykonávají své důležité povinnosti způsobem, který je v souladu s cílem představujícím základ jim svěřeného úkolu (viz Marian Maciejewski, citováno výše, tamtéž, Mustafa Erdogan and Others v. Turkey, č. 346/04 a 39779/04, rozsudek ze dne 27. 5. 2014, § 41; a Prager a Oberschlick, tamtéž).
64. Z čl. 10 odst. 2 Úmluvy plyne úzký rámeček pro omezení politických projevů nebo debaty ve veřejném zájmu. V souladu s tím bude obvykle poskytnuta vysoká úroveň ochrany svobody projevu spolu s obzvláště úzkým prostorem pro uvážení orgánů tam, kde se postřehy dotýkají záležitostí veřejného zájmu, jako je tomu konkrétně u postřehů k fungování justice. Úroveň nepřívětivosti a potenciální závažnost určitých postřehů nebrání právu na vysokou úroveň ochrany, jde-li o záležitosti veřejného zájmu (viz Morice, citováno výše, § 125).
65. V úvahu však musí být vzata zvláštní role soudnictví ve společnosti. Jakožto garant spravedlnosti coby fundamentální hodnoty právního státu musí požívat veřejné důvěry, má-li být při plnění svých povinností úspěšné. Může se proto ukázat jako nezbytné chránit tuto důvěru proti silně škodlivým útokům, které jsou v podstatě nepodloženy, obzvláště z pohledu té skutečnosti, že kritizovaní soudci mají povinnost zdrženlivosti, která jim brání na kritiku odpovědět (ibid., § 128).
66. Nicméně – kromě případů silně škodlivých, leč v podstatě nepodložených útoků – při vědomí toho, že soudci tvoří část fundamentální instituce státu, mohou být přesto soudci jako takoví předmětem osobní kritiky v rámci přípustných mezí, a to nejen v teoretickém a obecném smyslu. Pokud jednají v rámci oficiálního výkonu funkce, mohou podléhat širším limitům přijatelné kritiky než běžní občané (ibid., § 131).
67. Vrátime-li se k okolnostem tohoto případu, Soud má za to, že posuzovaný článek chtěl zaměřit pozornost veřejnosti na otázky týkající se fungování soudnictví. Při tom zvýraznil dvě události týkající se soudce B. B., jehož jednání autor vnímal jako pro soudce nemístné. Konkrétně šlo o a) jeho účast na večírku pořádaném kontroverzním místním podnikatelem a o b) neodůvodněné vydání příkazu k provedení prohlídky dva roky před tím. Proto je podle Soudu obtížné akceptovat protiargument vlády, že posuzovaný článek nepřispěl v žádném případě k debatě ve veřejném zájmu a že jeho jediným účelem bylo veřejně zdiskreditovat dotčeného soudce (viz § 42 výše). Je sice pravdou, že daný článek byl zbarven osobní zkušeností a nespokojeností

novinářů Narodního Listu s daným soudcem, avšak dle názoru Soudu toto za daných okolností nezpochybnuje fakt, že se článek týkal záležitosti veřejného zájmu.

68. Poté, co bylo konstatováno, že se věc týká svobody tisku a že se posuzovaný článek týká věci veřejného zájmu, Soud dále připomíná, že i když se může ukázat jako nezbytné chránit soudnictví před silně škodlivými útoky, které jsou v podstatě neodůvodněné, a to při vědomí toho, že soudci nemohou na takové útoky reagovat z důvodu jejich povinnosti zdrženlivosti (viz odst. 61 výše), důsledkem tohoto nemůže být zákaz vyjadřování názorů – skrze hodnotové soudy s dostatečným faktickým základem – jednotlivců v záležitostech veřejného zájmu souvisejících s fungováním soudnictví, potažmo zákaz jakékoli kritiky fungování soudnictví. Soud musí proto dále objasnit, jestli posuzovaný článek sestával ze skutkových tvrzení nebo z hodnotových soudů.
69. Při rozlišování mezi těmito dvěma je nutné vzít v úvahu okolnosti případu a obecný tón učiněných poznámek, přičemž je třeba mít na paměti, že tvrzení o záležitostech veřejného zájmu mohou na tomto základě představovat spíše hodnotové soudy než skutková tvrzení (viz například *Morice*, citováno výše, § 126). Soud dále připomíná, že občas může být rozlišení mezi skutkovými tvrzeními a hodnotovými soudy složité (viz například *Scharsach a News Verlagsgesellschaft proti Rakousku*, č. 39394/98, rozsudek ze dne 13. 11. 2003, § 40; a *Cumpana a Mazare proti Rumunsku*, č. 33348/96, rozsudek velkého senátu ze dne 17. 12. 2004, § 99), tak jako je tomu v tomto případě. Obzvláště v případech, v nichž tyto obtíže vyvstávají, by mělo být pamatováno na to, že interpretace poznámek pro účely jejich kvalifikace jakožto skutkových tvrzení nebo hodnotových soudů spadá primárně do sféry uvážení náležející vnitrostátním orgánům, zejména pak vnitrostátním soudům (viz *Prager a Oberschlick*, citováno výše, § 36; a *Peruzzi proti Itálii*, č. 39294/09, rozsudek ze dne 30. 6. 2015, § 48). V každém případě spočívá rozdíl mezi skutkovými tvrzeními a hodnotovými soudy v konečném důsledku ve stupni faktického důkazu, jenž musí být předložen (viz *Scharsach a News Verlagsgesellschaft*, citováno výše, tamtéž), protože i hodnotový soud může být excesivní v případě absence dostatečného faktického základu (viz *Morice*, citováno výše, § 126).
70. V této souvislosti by mělo být v první řadě poznamenáno, že v napadaném civilním řízení se strany i soud shodly na tom, že posuzovaný článek obsahoval hodnotové soudy (...). Tak tomu bylo i v řízení před Soudem, kde tato shoda mezi stranami představovala společný podklad (viz odst. 36 a 40 výše).
71. Při vzetí v potaz prostoru pro uvážení státu (viz odst. 65 výše) a obtíží při kvalifikaci prohlášení v tomto případě jakožto skutkových tvrzení nebo hodnotových soudů Soud akceptuje zjištění vnitrostátních soudů, že posuzovaný článek obsahoval hodnotové soudy.
72. Jelikož však vnitrostátní soudy shledaly článek útočným a představujícím bezdůvodný osobní útok na soudce B. B. (...), nezabývaly se dále otázkou, zda hodnotové soudy obsažené v článku spočívaly na dostatečném faktickém základě.
73. Soud již dříve konstatoval, že se posuzovaný článek týkal záležitosti veřejného zájmu (viz odst. 63 výše). Navíc, přestože byl článek kousavý, obsahoval poměrně závažnou kritiku, přehnaná vyjádření („stádo policistů vtrhlo“ do kanceláře stěžovatelky) a drsnou metaforu (že soudce B. B. „by měl být postaven na pranýř“), Soud shledává, že nebyl útočný (pro příklady tvrzení, které Soud považoval za útočná, viz případy citované v *Radobuljac proti Chorvatsku*, č. 51000/11, rozsudek ze dne 28. 6. 2016, § 66), čímž se rozumí, že použití kousavého tónu v komentáři zaměřeném na soudce není v principu neslučitelné s pravidly čl. 10 Úmluvy (viz *Morice*, citováno výše, § 161).
74. Pokud zohlední částku, která byla přiznána na náhradu újmy, Soud považuje zásah do stěžovatelčiny svobody projevu za neproporcionální legitimnímu cíli spočívajícímu v ochraně pověsti nebo práv jiných. V této souvislosti Soud nejprve připomíná, že tento případ se týká situace, v níž novináři – v kontextu debaty o záležitosti, jež byla legitimně ve veřejném zájmu – vyjádřili hodnotové soudy negativně zasahující do pověsti soudce. Soud náležitě zohledňuje argument vlády, že soudce B. B. by nepodal civilní žalobu na ochranu osobnosti a nepožadoval

náhradu újmy, pokud by stěžovatelka byla zveřejnila omluvu (viz odst. 48 výše). Toto je sice podstatný moment, který je třeba mít na paměti, avšak neznamená to, že by vnitrostátní soudy měly volnost, pokud jde o stanovení náhrady, kterou by považovaly za odpovídající, neboť podle Úmluvy musí být náhrada újmy v rozumném vztahu přiměřenosti k utrpěné újmě na pověsti (viz, mutatis mutandis, Tolstoy Miloslavsky proti Spojenému království, č. 18139/91, rozsudek ze dne 13. 7. 1995, § 49).

75. Za těchto okolností Soud konstatuje, že částka odpovídající náhradě nemajetkové újmy, kterou měla žalobkyně zaplatit, činila 50 000 HRK (přibližně 6 870 eur). Pro bližší představu taková částka představovala například dvě třetiny toho, co chorvatské soudy standardně přiznávaly na náhradě nemajetkové újmy ve vztahu k duševním útrapám utrpěným v důsledku protiprávního usmrcení sourozence (viz pokyny Nejvyššího soudu, na něž bylo odkazováno ve věci Klauz proti Chorvatsku, č. 28963/10, rozsudek ze dne 18. 7. 2013, § 31). Soud shledává obtížným uznat, že újma na pověsti soudce B. B. v posuzovaném případě dosahovala takové úrovně závažnosti, aby odůvodňovala přiznanou výši náhrady. Výše této náhrady by mohla dle názoru Soudu odrazovat od otevřené diskuze o záležitostech veřejného významu.
76. Předcházející úvahy jsou dostatečné pro to, aby Soudu umožnily uzavřít, že zásah do stěžovatelčiny svobody projevu nebyl „nezbytný v demokratické společnosti“.

V souladu s výše uvedeným tedy došlo k porušení čl. 10 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Prohlašuje stížnost za přijatelnou;
2. Rozhoduje, že došlo k porušení čl. 10 Úmluvy;
3. Rozhoduje,
4. a) že žalovaný stát zaplatí v souvislosti s náhradou nemajetkové újmy stěžovatelce, a to do tří měsíců od data, kdy se tento rozsudek stane konečným v souladu s čl. 44 odst. 2 Úmluvy, částku 5 000 eur (pět tisíc eur) spolu s jakoukoli případně požadovanou daní, která bude převedena na chorvatské kuny podle kurzu použitelného ke dni vyrovnání;
5. b) že od marného uplynutí shora uvedených tří měsíců do okamžiku vyrovnání zaplatí jednoduchý úrok z výše uvedené částky, a to podle sazby rovné mezní zápůjční sazbě Evropské centrální banky během období prodloužení zvýšené o tři procentní body.

(Zpracovali JUDr. Robert Walter a Mgr. Jan Strya)

1 Srov. Prager a Oberschlick proti Rakousku, č. 15974/90, rozsudek ze dne 26. 4. 1995.

2 Srov. KMEC, J. a kol. Evropská úmluva o lidských právech: komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1057 a násl.

3 Srov. například Sabou et Pîrcălab proti Rumunsku, č. 46572/99, rozsudek ze dne 28. 9. 2004.